

4. “Pension Fund of Ukraine” [Electronic resource] // 2014. – Access mode : <http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/index>
5. “Social Security Fund for Temporary Disability” [Electronic resource] // 2014. – Access mode : <http://www.social.org.ua/>
6. “On Mandatory State Social Insurance against Industrial Accident and Occupational Disease” : Law of Ukraine of September 23, 1999 № 1105-XIV // *Vidomosti Verkhovnoy Radi Ukraine*. – 1999. – № 46-47.– Art. 403.
7. “Fund for Social Protection of Persons with Disabilities” [Electronic resource] // 2014. – Access mode : <http://www.ispf.gov.ua/Default.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>
8. “State Employment Service” [Electronic resource] // 2014. – Access mode : <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>
9. *Teoriya derzhavi i prava : navch. posibnik* [Theory of state and law : train aid] / A.M. Kolodii [et al.]. – Kyiv : Yurinform, 1995. – 189 p.
10. Skakun O.F. *Teoriya derzhavi i prava : pidruchnik* [Theory of state and law : textbook] / O.F. Skakun. – Kharkiv : Kharkiv state pedagogical university, 1996. – 326 p.
11. *Zagal'na teoriya derzhavi i prava : pidruchnik* [General theory of state and law : textbook] / editor M.V. Cvik. – Kharkiv : Pravo, 2002. – 432 p.
12. Kravchuk M.V. *Teoriya derzhavi i prava : navch. posibnik* [Theory of state and law : train aid] / M.V. Kravchuk. – Ternopil' : Ekonomichna dumka, 1999. – 113 p.

УДК 347.952.6

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СПРАВАХ ПРО ТРУДОВІ СПОРИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ

Колосов І.В., юрисконсульт

ПП Колосов В.А.,

вул. Електрометалургів, 52, м. Нікополь, Дніпропетровська обл., Україна

kolosov07121987@mail.ru

У пропонованій роботі досліджуються загальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах, зокрема, щодо порядку звернення судового рішення до виконання, оформлення виконавчих документів, відстрочки й розстрочки, встановлення способу виконання рішення суду тощо. Вивчаються трудові процесуальні норми, пов'язані з виконанням судових рішень у справах про трудові спори, і форми такого виконання в Україні та Федеративній Республіці Німеччина. На підставі порівняльного аналізу наводяться рекомендації щодо вдосконалення системи виконання судових рішень для потреб трудового процесу.

Ключові слова: цивільні справи, виконання судового рішення, виконавчий документ, справи про трудові спори, трудовий процес, Трудовий процесуальний кодекс України.

ПРОЦЕСУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, СВЯЗАННЫЕ С ИСПОЛНЕНИЕМ СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ В ДЕЛАХ О ТРУДОВЫХ СПОРАХ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СЕГОДНЯШНЕГО ДНЯ

Колосов И.В.

ЧП Колосов В.А., ул. Электрометаллургов, 52, г. Никополь, Днепропетровская обл., Украина

kolosov07121987@mail.ru

В предлагаемой работе исследуются общие вопросы, связанные с исполнением судебных решений в гражданских делах, в частности, относительно порядка обращения судебного решения к

исполнению, оформления исполнительных документов, отсрочки и рассрочки, установления способа исполнения решения суда и так далее. Изучаются трудовые процессуальные нормы, связанные с исполнением судебных решений по делам о трудовых спорах, и формы такого исполнения в Украине и Федеративной Республике Германия. На основании сравнительного анализа приводятся рекомендации относительно усовершенствования системы исполнения судебных решений для нужд трудового процесса.

Ключевые слова: гражданские дела, исполнение судебного решения, исполнительный документ, дела о трудовых спорах, трудовой процесс, Трудовой процессуальный кодекс Украины.

ACTUAL PROBLEMS OF NOWADAYS' PROCEDURAL QUESTIONS, WHICH CONNECT WITH EXECUTION OF COURT DECISIONS IN LABOR CASES: ACTUAL PROBLEMS OF TODAY

Kolosov I.V.

*PE Kolosov V.A., str. Electrometallurgists, 52, Nikopol, Dnipropetrovsk Oblast, Ukraine
kolosov07121987@mail.ru*

In proposed article the common questions, connected with executing of court decisions in civil cases are investigated. Such as: the order of bring of court decision for executing, the confirmed of executing documents, the deferment, deferred and establishes of way of court's decision executing. The labor procedural norms, connected with courts' decisions executing in labor cases and its forms in Ukraine and Germany are studied. Recommendations to improvement of system of courts' decisions executing for labor process' needs in base of comparative analysis are brought.

Really, nowadays the system and procedural form of court defense of labor legal from aspirations, which produced concerning efficiency and goodness of examination of labor cases falling greatly. All of basically principles of labor and social security law in time of examination these ones must be took into account and found its realization in full.

In applicability of someone institutes of civil process concerning labor cases is problem consists of. In connect with this one the wants of simplification of procedural forms, its deliverance from unnecessary formalism loading, red tape and improvement of level of accessibility for worker in account its specificity, correlation between civil procedural and labor legal norms was born.

The interest to justice in labor cases in way of improvement of systems of labor courts grows up last time greatly. In someone countries, where law cases in common courts examine continued, more and more obviously, that these courts can justice properly not always.

Therefore, the science perception and looking for effectively procedural forms, connected with courts' decisions executing in labor cases is an immediate problem of nowadays for the purpose of growing of efficacy of labor legal regulation and honor to law in state, which is the highest object of legal regulation.

Concerning adaptation of these one to labor cases' needs the concrete recommendations we were give. These recommendations, for our mind, will be useful in time of development of project of Labor Procedural Codex of Ukraine. Besides, these one the striving for reformation the natively legal system in way of European integration are reflected.

Key words: civil cases, court's decision executing, executing document, labor cases, labor process, Labor Procedural Codex of Ukraine.

Ефективність права та позитивна оцінка системи правозастосування, до складу якої входить, зокрема, і судочинство, багато в чому залежить від якості виконання актів правозастосовної дії – судових рішень (наказів, приписів, ухвал). Зрештою, суб'єктивне розуміння суспільством торжества добра над злом, справедливості над беззаконням певною мірою пов'язане не лише з ухваленням законних та обґрунтованих судових рішень, а й зі своєчасним і повним їх виконанням. Це стосується також рішень у трудових спорах, оскільки, як зазначалося нами раніше, захист права на позитивну працю має особливу соціальну важливість [1].

Водночас у попередніх дослідженнях нами було встановлено, що чинна нині система й процесуальна форма судового захисту в галузі трудових відносин значно відстають від вимог, що висувуються до оперативності, якості розгляду трудових спорів, під час вирішення яких повною мірою повинні враховуватися та знаходити своє втілення всі основоположні принципи трудового права й соціального забезпечення [2, с. 83-84]. Проблема полягає в застосовності деяких інститутів цивільного процесу до трудових спорів з урахуванням їх специфіки, співвідношенні норм цивільного процесуального й трудового

права, виникненні у зв'язку із цим потреб спрощення процесуальних форм, позбавленні від зайвої перевантаженості формалізмом, тяганиною, покращенні рівня їх доступності для пересічного працівника [3, с. 151]. Процедура контролю над виконанням судових рішень у справах про поновлення на роботі та оплату праці є затягнутою, важкою для розуміння пересічними працівниками, переобтяженою процесуальними діями [4, с. 27].

Тому нагальною потребою сьогодення є наукове осмислення й пошук ефективних процесуальних форм, пов'язаних із виконанням судових рішень у справах про трудові спори з метою підвищення ефективності регулювання трудових правовідносин у державі та поваги до права з боку суспільства, що саме є найвищою метою правового регулювання [1]. У цьому й полягає актуальність пропонованого дослідження.

Р.В. Зайцев [5] вказує, що окремі аспекти проблемних питань, пов'язаних із виконанням судових рішень у цивільних справах, були розкриті в роботах таких учених, як Д.Д. Аверін, С.С. Алексєєв, Л.П. Ануфрієва, М.М. Богуславський, Л.І. Гладишев, Г.К. Дмитрієва, П.Н. Євсєєв, Н.Г. Єлисєєв, В.М. Корецький, Д.В. Литвинський, М.О. Лиц, Л.А. Лунц, Н.І. Маришева, І.Г. Медведєв, Ю.Г. Морозова, Т.Г. Морщакова, А.І. Муранов, Т.Н. Нешатаєва, І.В. Решетнікова, А.Г. Светланов, М.С. Шакарян, Т.М. Яблочков, В.В. Ярков, а також у працях зарубіжних дослідників, таких як К. Вербар, М. Вольф, П. Іссіу-Фальтсі, Х. Шак та ін.

Невирішеними на сьогодні залишаються питання адаптації норм процесу щодо виконання судових рішень до потреб трудових спорів та відповідно до їх специфіки. Саме пошук таких адаптованих норм є метою статті.

Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах і рішень інших органів (посадових осіб), розкрито в статтях 367–382 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) [6, с. 492]. Зазначені норми стосуються, зокрема, такої діяльності:

- негайного виконання судових рішень;
- звернення судових рішень до виконання;
- оформлення виконавчого листа, виправлення помилки в ньому та визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню;
- поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання;
- мирової угоди в процесі виконання;
- відстрочки й розстрочки виконання, зміни чи встановлення способу та порядку виконання судового рішення;
- вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу;
- вирішення питання про оголошення розшуку боржника або дитини;
- вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- вирішення питання про звернення стягнення на грошові кошти, що знаходяться на рахунках;
- вирішення питання про тимчасове обмеження в праві виїзду за межі України;
- заміни сторони виконавчого провадження;

- визначення частки майна боржника в майні, яким він володіє спільно з іншими особами;
- порядку вирішення питання про поворот виконання;
- строку подання заяв про поворот виконання;
- особливостей повороту виконання в окремих категоріях справ.

Окремо процедура виконання рішення суду про поновлення на роботі описується в статті 76 Закону України «Про виконавче провадження» [7, с. 207].

Крім того, статті 235-240¹ Кодексу законів про працю України (далі – КЗпПУ) [8, с. 375] визначають способи захисту порушених прав працівників, зокрема такі:

- поновлення на роботі та зміну формулювання причин звільнення;
- оплату вимушеного прогулу під час затримки виконання рішення про поновлення на роботі працівника;
- відшкодування власником або уповноваженим ним органом моральної шкоди;
- задоволення грошових вимог;
- обмеження повороту виконання рішень щодо трудових спорів;
- прийняття рішень органом, який розглядає трудові спори, за неможливості поновлення працівника на роботі внаслідок припинення діяльності підприємства, установи, організації.

Є.Ю. Забрамна та Н.С. Шмельова вказують: «В Федеративной Республике Германия исполнительное производство (у трудовых спорах – *I. К.*) осуществляется по правилам, установленным в гражданском процессе с некоторыми особенностями, учитывающими специфику трудовых отношений. Так, допускается возможность ареста имущества и вынесения распоряжения об обеспечении притязаний истца» [9].

Очевидно, питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу, оголошення розшуку дитини, примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи не стосуються трудових спорів, а тому не можуть застосовуватися під час розробки проекту Трудового процесуального кодексу України.

Норми про негайне виконання судового рішення про присудження працівникові виплати заробітної плати, проте не більше ніж за один місяць, і поновлення на роботі незаконно звільненого або переведеного на іншу роботу працівника, на наш погляд, є доцільними, оскільки мають відображення також у чинному КЗпПУ, тому мають запозичуватися для потреб трудового процесу.

Звернення судового рішення до виконання шляхом видачі виконавчого листа чи його дубліката в разі втрати також не викликає особливих сумнівів.

Натомість строками пред'явлення до виконання, на наше переконання, виконавчий лист у справах про трудові спори не має обмежуватися хоча б з огляду на те, що вимоги про стягнення нарахованої, проте несплаченої заробітної плати працівникові в чинному КЗпПУ жодними строками не обмежуються.

З огляду на попередні роботи [10, с. 48] відстрочка й розстрочка виконання рішення суду в трудовому процесі не є потрібними, а встановлення способу виконання є фактично логічним монстром, оскільки конкретні способи захисту (виконання) трудових прав працівників вже визначаються в чинному КЗпПУ.

Розшук боржника в трудових спорах, на нашу думку, є корисним у контексті, коли стороною в справі є працедавець – фізична особа-підприємець. Це саме повинне стосуватися й питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи, тимчасового обмеження в праві виїзду за межі України.

Вирішення питання про звернення стягнення на грошові кошти, що знаходяться на рахунках боржника, має проводитися не судом, а негайно на підставі письмової вимоги державного виконавця [4, с. 27].

Що стосується повороту виконання рішення суду в трудових спорах, то його підставою, з нашої точки зору, може бути лише прийняття такого рішення з використанням підроблених документів, *якщо така підробка була встановлена вироком суду, що набув чинності, у кримінальному провадженні*.

Щодо завідомо неправдивих відомостей позивача, які на цей час є підставою для повороту виконання рішень у трудових спорах за нормами цивільного процесу, хочемо зазначити, що чинний Кримінальний кодекс України [11, с. 131] не передбачає такого складу злочину, як «завідомо неправдиві відомості позивача або іншої сторони в судовій справі».

Щодо норми статті 384 Кримінального кодексу України зауважимо, що вона стосується лише свідка. Позивач у справі за нормами чинного ЦПК України може бути допитаний як свідок лише з його власної заяви. Однак ми вважаємо, що правова конструкція допиту сторони в справі як свідка є більше ніж недолугою, оскільки позивач чи відповідач завжди зацікавлені у вирішенні справи та, звичайно, будуть давати пояснення у вигідному для них напрямі. Тому для потреб трудового процесу вистачить використання підроблених документів як підстави для повороту виконання рішення суду.

Водночас аналогічна за змістом стаття КЗпПУ підлягає виключенню з метою уникнення тавтологій між матеріальним і процесуальним трудовим правом.

Щодо заміни сторони виконавчого провадження та визначення частки майна боржника в майні, яким він володіє спільно з іншими особами, на наше переконання, можна застосувати норми ЦПК України з обмеженнями щодо апеляційного оскарження, які розглядалися нами в попередніх дослідженнях.

Також вважаємо, що цілком допустимо застосувати досвід Федеративної Республіки Німеччина та закріпити норму про арешт майна боржника за судовим рішенням як на стадії забезпечення позову, так і під час виконавчого провадження.

Чинна процедура виконання судових рішень у справах про трудові спори в межах цивільного процесу з огляду на специфіку трудового права й потреби в ефективному та якісному вирішенні трудових спорів у питаннях строків пред'явлення виконавчого листа до виконання та поновлення такого строку, відстрочки й розстрочки виконання рішення суду, встановлення способу такого виконання, звернення стягнення на грошові кошти, що знаходяться на рахунках боржника, повороту виконання рішення суду є занадто обтяженою, а подекуди – просто недолугою. Адже з 16 статей чинного ЦПК України, що регулюють процедуру виконання судових рішень, 3 взагалі не стосуються трудових спорів, 1 стосується частково, 1 входить в очевидну суперечність із чинним КЗпПУ, а 4 потребують серйозного доопрацювання.

Отже, у межах проведеного дослідження нами було встановлено, що більше половини норм цивільного процесу, які регулюють питання виконання судових рішень, або зовсім, або певною мірою не підходять для потреб трудового процесу.

Норма про «завідомо неправдиві відомості позивача» взагалі виходить за межі нормального розуміння й чинного Кримінального кодексу України. Тому не зрозуміло, як можна визнавати протиправними діяння, що не є кримінально караними з точки зору кримінального закону.

Тому не дарма Є.Ю. Забрамна та Н.С. Шмельова зазначають: «Интерес к отправлению правосудия по трудовым делам путем внедрения систем трудовых судов за последние годы значительно возрос. В некоторых странах, где споры о правах продолжают разрешаться в судах общей юрисдикции, становится все более очевидным, что эти суды не всегда в состоянии вершить правосудие должным образом» [9].

Щодо адаптації зазначених норм процесуального права до потреб трудових спорів нами було наведено конкретні рекомендації, які можуть бути корисними під час розробки проекту Трудового процесуального кодексу України та відображають прагнення реформування вітчизняної правової системи в дусі європейської інтеграції.

Водночас питанням співвідношення окресленої в роботі тематики з проблемами допиту свідків, сторін як свідків, перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами та забезпечення позову в контексті вирішення трудових спорів мають присвячуватися подальші наукові пошуки, що є предметом додаткових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колосов И.В. ТКРФ и КЗоТ Украины: сравнительно-процессуальный аспект [Электронный ресурс] / И.В. Колосов // Материалы XIX Международной научной конференции «Ломоносов – 2012». – Режим доступа: <http://localhost/C:/Users/пк/Desktop/Ломоносов%202012>.
2. Колосов И.В. Актуальные аспекты дискуссии по вопросам трудовой юстиции в Российской Федерации и Украине / И.В. Колосов // Международное право и законодательство Российской Федерации: матер. VI Междунар. науч.-практ. конф. «Формирования государственного и мирового правопорядка: теоретическое и практическое обозрения» (г. Москва, 21-22 сентября 2012 г.). – М.: Московский центр правовых исследований, 2012. – С. 82-87.
3. Колосов И.В. Приказное производство в гражданских делах и трудовые споры: сравнительный анализ в Украине и Российской Федерации / И.В. Колосов // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки». – 2013. – Т. 26 (65). – № 2-2. – С. 151-157.
4. Колосов І.В. Контроль над виконанням судових рішень з приводу поновлення на роботі та оплати праці: проблемні аспекти правозастосування / І.В. Колосов // Людина і закон: публічно-правовий вимір: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19-20 жовтня 2012 р.): у 2 ч. – О.: ГО «Причорноморська фундація права», 2012. – Ч. 2. – С. 25-28.
5. Зайцев Р.В. Приведение в исполнение в России иностранных судебных актов: автореф. дисс. на соиск. науч. степ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.15 «Гражданский процесс; арбитражный процесс» [Электронный ресурс] / Р.В. Зайцев; Уральская гос. юрид. академия. – Екатеринбург, 2009. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content>.
6. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40-42. – Ст. 492.
7. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999 р. № 606-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 24. – Ст. 207.
8. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
9. Забрамная Е.Ю. Обзор систем разрешения трудовых споров, применяемых в развитых странах [Электронный ресурс] / Е.Ю. Забрамная, Н.С. Шмелева. – Режим доступа: <http://www.trudsud.ru/ru/docs/publications/4>.

10. Колосов І.В. Апеляційне провадження у справах про трудові спори : сучасний стан, проблематика та можливі шляхи імплементації зарубіжного досвіду / І.В. Колосов // Карпатський правничий часопис : науковий журнал. – Львів : ГО «Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2013. – № 1. – С. 45-50.
11. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

REFERENCES

1. Kolosov I.V. “The Labour Code of the Russian Federation and the Labour Code of Ukraine : comparative procedural aspect” [Electronic resource] / I.V. Kolosov // *Materials of the XIX International scientific conference «Lomonosov – 2012»*. – Access mode : file ://localhost/C :/Users/пк/Desktop/Ломоносов%202012.
2. Kolosov I.V. “Topical aspects of the debate on labor justice in the Russian Federation and Ukraine” / I.V. Kolosov // *Mezhdunarodnoe pravo i zakonodatel'stvo Rossiyskoy Federacii : VI International scientific practical conference «Formirovaniya gosudarstvennogo i mirovogo pravoporyadka : teoreticheskoe i prakticheskoe obozreniya», on Septembers, 21-22, 2012*. – P. 82-87.
3. Kolosov I.V. “Writ proceedings in civil cases and labor disputes : comparative analysis in Ukraine and the Russian Federation” / I.V. Kolosov // *Nauchnoe periodicheskoe izdanie «Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta imeni V.I. Vernadskogo. Seriya «Yuridicheskie nauki»*. – 2013. – № 2-2. – Vol. 26 (65). – P. 151-157.
4. Kolosov I.V. “Control over the execution of court decisions on reinstatement and compensation : problematic aspects of enforcement” / I.V. Kolosov // *Lyudnye i zakon : publichno-pravoviy vimir : materials of the International scientific practical conference (Odesa, Ukraine, 19-20 October 2012) : v 2-th ch.* – Odesa : GO «Prichernomorska fundaciya prava», 2012. – Part. II. – P. 25-28.
5. Zaitsev R.V. “Enforcement in the Russian foreign judicial acts” : abstract of thesis for the degree of candidate of law sciences : major. 12.00.15 «Civil Procedure and Arbitration Procedure» [Electronic resource] / R.V. Zaitsev. – Yekaterinburg, 2009. – Access mode : [http ://www.dissercat.com/content](http://www.dissercat.com/content)
6. “Civil Procedure Code of Ukraine” // *Vidomosti Verkhovnoy Rady Ukraine*. – 2004. – № 40-41, 42. – Art. 492.
7. “On Execution Procedure” : Law of Ukraine of 21.04.1999 № 606-XIV // *Vidomosti Verkhovnoy Rady Ukraine*. – 1999. – № 24. – Art. 207.
8. Labor Code of Ukraine approved by the Law № 322-VIII of 10.12.71 // *Vidomosti Verkhovnoy Rady Ukraine*. – 1971. – App. to № 50. – Art. 375.
9. Z Abramnaya E.Y. “Overview of systems of labor disputes settling used in developed countries” [Electronic resource] / E.Y. Z Abramnaya, N.S. Shmeleva. – Access mode : [http ://www.trudsud.ru/ru/docs/publications/4/](http://www.trudsud.ru/ru/docs/publications/4/)
10. Kolosov I.V. “Appeal proceedings in cases on labor disputes : current state, problems and possible implementation of international experience” / I.V. Kolosov // *Naukove periode vidannya «Carptskiy pravnichiy chasopis»*. – 2013. – № 1 (01) – P. 45-50.
11. “Criminal Code of Ukraine” // *Vidomosti Verkhovnoy Rady Ukraine*. – 2001. – № 25-26. – Art. 131.